

Živi spomenici bogate pomorske tradicije

Uloga i značaj naših pomorskih muzeja

Kap. Oliver Fio, Split

U poslijeratnom razdoblju mnogo je učinjeno na promicanju našeg pomorstva. Ali s obzirom na kompleksnost pomorstva, uzevši ga kao cjelinu, trebalo je izvršiti korjenite izmjene u raznim granama. U prvom redu postavljeno je pitanje reorganizacije pomorsko-upravne službe i pomorsko-privrednog sistema upravljanja, a koja je reorganizacija bila nužna s obzirom na izmjenjene društveno-političke odnose u novoj Jugoslaviji. Dalje, pored obnove ratom uništenog plovnog parka, brodogradilišta, luka, te gradnje novih jedinica, izvršena je također i reorganizacija, t. j. uspostava i pomorsko-školskog i pomorsko-naučnog rada. Naročito mnogo je učinjeno na polju prosvjete i kulture

Pomorsko-naučna djelatnost danas je uglavnom usredotočena u dobroj i razgranatoj mreži, koju sačinjavaju naši pomorski muzeji u većim i pomorske zbirke u manjim mjestima uzduž cijele naše obale.

Uloga naših pomorskih muzeja veoma je značajna, te njihov rad možemo podijeliti na dva najvažnija, opća smjera: edukativni i naučni. Prvi, edukativni, odgojni i poučni zadatak ima za cilj, da kroz pravilno i naučno postavljene muzejske izložbe prikaže i pouči na najjednostavniji način šire slojeve naroda o značaju našeg pomorstva i u prošlosti i u sadašnjosti. Kako je naglašeno, ovaj prikaz treba da bude postavljen tako, da ga može sa razumijevanjem i lakoćom pratiti i onaj posjetilac, koji o pomorstvu nema čak ni jasnih i osnovnih pojmova. Na ovaj način muzej vrši takvu djelatnost, da se narodne mase, naročito iz unutrašnjosti naše zemlje, mogu pravilno s tim upoznati. A statistike naših pomorskih muzeja pokazuju, da se glavnina posjeta sastoji baš od posjetilaca iz unutrašnjosti i to većinom posjetilaca niže i srednje naobrazbe.

Drugi je glavni zadatak pomorskih muzeja — isto tako važan kao i prvi — naučna obrada raznih pitanja iz oblasti pomorstva. Ovaj rad uglavnom vrše sami muzejski radnici ili poznati pomorski stručnjaci. Da bi ovaj rad bio što uspješniji, muzej ima za zadatak da prikuplja ili evidentira sve one predmete, koji imaju bilo kakvi značaj za pomorstvo. Sabira i sređuje pomorske arhive, fototeku i knjižnicu. Omogućuje, da vanjski naučni suradnici muzeja mogu sa lakoćom da nađu onaj materijal, koji im je potreban za obradu nekog pitanja.

Muzeji nijesu nikakve mrtve ustanove. One su funkcionalno povezane sa pomorstvom. Njihov rad mora da dava plodove, koji će i propagandno i dokumentirano upućivati na našu najprirodniju, jadransku orijentaciju. Njihov rad mora biti upravljen na to, da pomogne svim zainteresiranim da se pravilno i naučno rješavaju i razni ak-

tuelni problemi pomorstva. Tu, na vrelu raznog arhivskog materijala, na vrelu muzejskih studijskih zbirki, oni bi morali naći pobude i dokaze. Tek svestranim ispitivanjem pomorstva dobit ćemo pravilne rezultate. Jednostrano i nesistematsko istraživanje pomorstva sigurno ne bi moglo donijeti korisne postavke. A ispitivanje i političkih i ekonomskih i kulturnih utjecaja, koje je vršilo pomorstvo, nije još do danas temeljito obrađeno i osvijetljeno. Mnogo toga ima još da se obradi i s obzirom na struku i na teritorij i na vremensko razdoblje. U prvim počecima poslijeratnog perioda malo se učinilo, kad je ovaj rad ne samo omogućen, već i sistematiziran, vidimo vrlo vrijedne priloge. Istina, to su sve do sada fragmenti, ali vrijedni po svom značaju i načinu obrade.

Pored ovih spomenutih dvaju najosnovnijih zadataka pomorskih muzeja, postoji još zadatak, koji se u dnevnom životu sve više i više pojavljuju i postavljaju.

Često krivo gledanje i stav prema ovim naučno-pomorskim ustanovama može nam samo donijeti štete. Jer pomorski muzeji su jedini od onih malih, mnogobrojnih kotača u pomorstvu. Pomorski muzeji nisu ni izvan pomorstva, ni ispod njega, ni iznad njega. S pomorstvom sačinjavaju jedinstvenu cjelinu, te pomorski muzeji imaju da obave zadatak, koji će pridonijeti, da se pomorstvo pravilno i još jače razvije služeći se pritom iskustvima, stečenim u prošlim razdobljima, kako nam dokumentirana prošlost ukazuje.

Pomorski muzeji, te takoreći nove ustanove kod nas (a i u starom svijetu), moraju da budu spojnica između prakse i nauke. Ove ustanove moraju da vrše funkciju koordiniranja i poticaja tog rada. A polje je rada široko. Da napomenemo samo, koliko ima područja na našoj obali, koja su još do sada tek samo dijelom obrađena ili čak nikako i nisu? A naučna obrada i ovih područja dat će nam onaj pravi uvid o uticaju, o ulozi pomorstva ne samo sa regionalnog, već i sa opće jadranskog stanovišta. Tek tretiranjem naše obale kao jedne jedinstvene cjeline dobit ćemo one prave, naučno-fundirane postavke.

Sitni, dugotrajni i uporni, često puta na oko beznačajni rad pomorskih muzeja mora da donese one plodove i rezultate, koji će omogućiti i potaknuti, da se još jače i još racionalnije iskoriste oni primorski elementi, koji će biti na korist ne samo priobalnom stanovništvu, već i cjelooj našoj državnoj zajednici.

Pomorstvo je specifična privredna djelatnost, i kad se ta specifičnost bude uočila i osjetila, tada će se zaista moći kazati, da smo pomorski narod, koji zna cijeniti i iskorišćavati naše more onako, kako su ga znale iskorišćavati one naše male primorske komune u prošlosti.